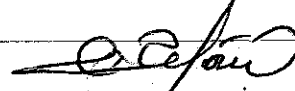

T.B.M.M.
BARİS ve DEMOKRASİ PARTİSİ
Grup Başkanlığı
Sıra No: 2035
Tarih: 07.10.2010

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi gerekçesi ile birlikte ilişikte sunulmuştur.

Gereğini saygılarımla dilerim.

Hamit GEYLANI
Hakkari Milletvekili

T.B.M.M. BAŞKANLIĞI				
Tali Komisyon				
Esas Komisyon		Adalet		
Tarih: 01 Kasım 2010		F. No: 768		
Md.Y.	Müdür	D.Bşk.	G.Sek.Y.	Gen.Sek.
16	OK	[Signature]	KEMİ	[Signature]
KARAR		[Signature]		

GENEL GEREKÇE

Koruma tedbirlerinden olan tutuklama, ceza yargılamasında öteden beri, başta özgürlük, güvenlik ve adil yargılanma konularında temel haklar açısından bir dizi sorun kaynağı oluşturmaktadır. Tüm tespit, uyarı ve düzeltme amaçlı yasal düzenlemelere karşın, yargısal uygulamadaki geleneksek davranış kalıpları aşılamamış; uygulama sorunları giderek daha da derinleşmiş ve ağırlaşmıştır.

Tutuklama bir “ceza” değil, Ceza Muhakemesi Kanunu’nda “koruma tedbirleri” başlığı altında düzenlenmiş zorunlu durumlarda başvuru geçici bir önlemdir. Tutuklama nedenleri ve tutuklamaya ilişkin usul hükümleri Ceza Muhakemesi Kanunu’nda, oldukça açık ve ayrıntılı biçimde gösterilmiştir. Kanun’da belirtilen tutuklanma nedenlerinin geniş ve özensiz biçimde yorumlanması ile tutuklama kararının kolayca verilmesi ve uzayıp giden tutukluluk süreleri, peşin verilmiş bir ceza gibi sonuç doğurmaktadır. Bu durum, kamu vicdanında tepki uyandırmakta; yargı düzenine güven ve saygı duygularını inciten noktalara varabilmektedir.

Tutuklu sayısının ve oranının fazlalığı ile uzayan tutukluluk süreleri; tutukluluk konusunda hukuk devleti açısından gelişmiş olan ülkeler karşısında Türkiye’nin durumunun çok olumsuz bir tablo oluşturduğunu göstermektedir. Yargıçlar, tutukluluk kararlarını ve tutukluluk halinin devamına ilişkin kararları, çok kolay verebilmektedirler. Bu nedenle, özellikle 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ile getirilmiş düzenlemeler karşısında bir istisna olması gereken tutukluluk, kural haline gelmiş; tutuksuz yargılanma ise istisna olmuştur.

Tutuklamadan beklenen amaçların, CMK’da “adli kontrol” olarak adlandırılmış uygulamalarla sağlanabileceği durumlarda, tutuklamada ısrar edilmesini hukuk içinde açıklamaya olanak yoktur. Bu durum karşısında tutuklu, dava sonunda aklansa bile; aklanmanın sevinci ve mutluluğu, uzun tutukluluk dönemi nedeniyle ciddi biçimde gölgelenmekte; tutukluluk ile mahkûmiyet arasında bir fark kalmamış gibi olmaktadır. Sayısal veriler, evrensel ölçütlerin aksine, Türkiye’de, cezaevlerindeki tutuklu sayısının hükümlülere göre giderek arttığını, 2005 yılında getirilen CMK düzenlemesinin ardından beklentilerin aksine, bu sayının daha da arttığını göstermektedir.

Tutuklama, geçici nitelikli bir koruma tedbiri olma özelliğine, kişi hak ve özgürlüklerinin sınırlandırılması açısından bu tedbirlerin en ağırı olmasına ve ancak kuvvetli suç şüphesi bulunan kişiler hakkında uygulanabilmesine karşın, yaygın olarak olası mahkûmiyet kararının infazını sağlamak “amacıyla” bir “ön infaz” olarak uygulanmaktadır.

CMK m. 100/3 düzenlemesindeki “katalog suçlar”, hem düzenleme hem de uygulama açısından sorunludur: Katalog suçlar yönünden “tutuklama için ayrıca risk koşulu aranmadığı” görüşü kabul edildiğinde, düzenlemenin tartışmaya yol açan lafzı, tutuklama için risk koşulu arayan Anayasa’nın 19. maddesine aykırı ve dolayısıyla AİHS (5/1) fıkrasını da ihlal eder niteliktedir.

Bu suçlar yönünden uygulamada, tutuklamanın “seçimliği” değil “zorunluluğu” anlayışı egemendir. Salt sevk maddesinin katalog suçlar arasında yer alıyor olması, yargıçlar ve mahkemeler tarafından başlı başına geçerli bir tutuklama nedeni olarak kabul edilmektedir. İşin önemi, olası ceza ve güvenlik tedbiri ile ölçülülük konusunda olaya özgü bir irdeleme yapılmamaktadır. Yerleşik uygulama alışkanlığından ötürü katalog suçlar, düzenlemeden çıkarılmalıdır. Ayrıca adli kontrol önlemlerinin uygulanması yükümlülüğü getirilmelidir. Yasa teklifimizle, CMK 100. Maddesinin üçüncü fıkrası yürürlükten kaldırılarak, katalog suçlar madde metninden çıkarılmaktadır. Ayrıca, beş yıldan az süreli cezalar açısından tutuklama yerine, Adli Kontrol uygulaması kararının verilmesi zorunlu hale getirilmektedir.

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1- Madde ile, uygulamada yanlış yorumlamalara netice verdiği için, “Tutuklama Nedenleri” başlığı altındaki 100. Maddenin üçüncü fıkrasını oluşturan “katalog suçlar” madde metninden çıkarılmaktadır. Ayrıca dördüncü fıkrada da değişikliğe gidilerek, Sadece adli para cezasını gerektiren veya hapis cezasının üst sınırı beş yıldan fazla olmayan suçlarda tutuklama kararı verilemeyeceği hüküm altına alınmaktadır.

MADDE 2- Madde ile, tutuklama sebeplerinin varlığı halinde, üst sınırı beş yıl veya daha az hapis cezasını gerektiren bir suç sebebiyle yürütülen soruşturmada, şüphelinin tutuklanması yerine adli kontrol altına alınması zorunluluk haline getirilmektedir.

MADDE 3- Yasanın yürürlük tarihidir.

MADDE 3- Yasanın kimler tarafından yürütüleceğini belirtir.

CEZA MUHALEMESİ KANUNUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR YASA TEKLİFİ

MADDE 1 – 5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu’nun “Tutuklama Nedenleri” başlığı altındaki 100. Maddesinin dördüncü fıkrasındaki “bir yıldan” ibaresi “beş yıldan” şeklinde değiştirilmiş; **üçüncü fıkrası ise**, yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 2- 5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu’nun “Adli Kontrol” başlığı altındaki 109. Maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“(1) 100 üncü Maddede belirtilen tutuklama sebeplerinin varlığı halinde, üst sınırı beş yıl veya daha az hapis cezasını gerektiren bir suç sebebiyle yürütülen soruşturmada, şüphelinin tutuklanması yerine adli kontrol altına alınmasına karar verilir.”

MADDE 3- Bu yasa yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3- Bu yasa hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

ASLI GİBİDİR

Habip KOCAMAN
Kanunlar ve Kararlar
Müdürü